

Gildebrief

Het Gilde van

Molenaars

Ambacht van molenaar
is bijgeschreven in de Inventaris
Immaterieel Erfgoed Nederland

Het Gilde van Molenaars

43e jaargang no. 1 maart 2024

COLOFON

Gildebrief

De Gildebrief is het verenigingsblad van Het Gilde van Molenaars (GVM) en verschijnt vier keer per jaar in een oplage van 2.500 stuks in de maanden maart, juni, september en december.

Alle leden van de vereniging hebben het recht in de Gildebrief artikelen te plaatsen, hun mening te uiten en kanttekeningen bij het beleid van de vereniging te plaatsen. Het hoofdbestuur van Het Gilde van Molenaars is niet verantwoordelijk voor deze uitingen en kan hierop niet worden aangesproken.

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van artikelen berust bij de auteur.

De redactie is, tenzij anders vermeld, verantwoordelijk voor het geheel als blad.

Abonnement niet leden

Niet leden van het Gilde kunnen zich abonneren op de Gildebrief door donateur van het Gilde te worden voor het minimale bedrag van 15 Euro.

Advertenties

Voor bedrijven of instellingen die gelieerd zijn aan 'de molenwereld' bestaat de mogelijkheid in de Gildebrief te adverteren. Informatie is verkrijgbaar bij de boekhouder (zie hieronder).

Bestuur van Het GVM

Voorzitter/veiligheid

Erik Kopp
voorzitter@gildevanmolenaars.nl

Secretaris

Tom Kreuning
Molenkade 8, 1829 HZ Oudorp NH
secretaris@gildevanmolenaars.nl

Penningmeester

Geert Jonker
penningmeester@gildevanmolenaars.nl

Opleidingscoördinator

Kees Kammeraat
opleidingscoördinator@gildevanmolenaars.nl

Afdelingscoördinator

Annie Driessen
afdelingscoördinator@gildevanmolenaars.nl

PR & Promotie

Peet Wessels
06 - 2120 7895
communicatie@gildevanmolenaars.nl

Ledenadministratie

Piet van Doorn
ledenadministratie@gildevanmolenaars.nl

Vertrouwenpersoon

Ada Meurs, 06 - 1676 6741
Willem van Breenen, 06 - 1121 4414

Verzekering

Jan Wieffer
verzekering@gildevanmolenaars.nl

Boekhouding

Andrien Muijers
boekhouding@gildevanmolenaars.nl

Examencoördinator

Wilma Dondergoor
examencoördinator@gildevanmolenaars.nl

Bliksemafleidercontrole

André Canrinus
bliksemafleidercontrole@gildevanmolenaars.nl

Veiligheidscoördinator

Erik Kateman
veiligheid@gildevanmolenaars.nl

Steunpunt molenbiootop

Vereniging De Hollandsche Molen
Zeeburgerdijk 139, 1095 AA Amsterdam
020 - 623 8703, dhm@molens.nl

Rekeningnummers

IBAN NL40 TRIO 0198 54 28 95 (algemeen)
IBAN NL26 TRIO 0198 55 85 70 (Gildeverzendingen)
BIC TRIONL2U

In deze Gildebrief:

Maart 2024

Jaarverslag over 2023	4
Jaarrekening 2023 (met toelichting)	9
Uitnodiging Algemene Ledenvergadering	12
Jaarverslag 2023 bliksemafleidercontrole	14
Vacature bliksemafleidercontroleur	15
De bliksem afleiden	16
In de rouw	18
Drie getuigschriften	19
Molenaarschap	22
Sietse Pot 40 jaar molenaar	25
Word molenaar	27

Redactie Gildebrief

Hoofdredactie: Bas de Deugd, Jannemieke Kroese en Evert Verhoeven

Namens bestuur: Peet Wessels
Redactieadres: Dirk Karsstraat 47,
4143 AX Leerdam
redactie@gildevanmolenaars.nl

Tekstredactie: Barend Zinkweg
Eindredactie: Johan van de Bunt

Vormgeving

Studio De Bunschoter

Druk

Drukkerij de Bunschoter, www.debunschoter.nl

Kopij en mededelingen

De redactie neemt graag kopij en suggesties voor artikelen in ontvangst en beoordeelt deze op plaatsbaarheid in haar geheel, gedeeltelijk of in gewijzigde vorm, zulks in overleg met de auteur.

Kopij voor het **juninummer** van 2024 moet in het bezit zijn van de redactie voor **1 mei 2024**. Voor een latere aanlevering dient men te overleggen met de redactie. Teksten (al dan niet met foto's) kunnen worden aangeleverd per email. Bij voorkeur in Word op emailadres redactie@gildevanmolenaars.nl.

Neem voor het meezenden van foto's even contact op met de redactie.

Wijziging persoonsgegevens

Voor het wijzigen van persoonsgegevens, bijvoorbeeld bij verhuizing, ga je naar "MijnGVM" op de website www.gildevanmolenaars.nl. Log in met je e-mailadres en wachtwoord, vervolgens ga je naar "Mijn Profiel", dan naar "Mijn Gegevens" en vul de nieuwe gegevens in.

Hier kan je ook aangeven of je de Gildebrief wel of niet als papieren versie wilt ontvangen.

Nummer 1

Beste lezer,

Een nieuw jaar en een nieuwe wind op de redactie van de Gildebrief. In het vorige nummer maakte Bas de Deugd zijn vertrek als hoofdredacteur kenbaar, maar de opvolger was nog even onbekend. Inmiddels heeft de Gildebrief niet één, maar twee hoofdredacteurs aangetrokken om de hoofdredactie te vullen. Maar wie zijn we en wat zijn onze plannen?

Wij zijn Jannemieke (33) en Evert (35), beiden molenaar in Noord-Holland. Als hoofdredactie hopen we de Gildebrief interessant te maken voor ons hele ledenbestand, dat met de dag meer divers wordt. We hopen een verbindende rol te kunnen spelen tussen de verschillende generaties molenaars en molenliefhebbers. Daarnaast rekening houdend met verschillen in onder andere de culturele achtergrond, levenservaring en opleiding. Dit willen we graag samen met de lezers van de Gildebrief doen, om op deze manier de Gildebrief nóg meer van ons allemaal te maken.

Wilt u zelf een bijdrage leveren aan de Gildebrief, heeft u ideeën voor artikelen of de koers van de Gildebrief? We komen graag met u in contact!

Contact opnemen kan via ons mailadres: redactie@gildevanmolenaars.nl

Tot slot, veel leesplezier gewenst met het eerste nummer van 2024!

Jannemieke Kroese en Evert Verhoeven

KAM, maart 2024

Ik begin nu mijn laatste KAM in de Gildebrief te schrijven. Dat geeft een dubbel gevoel. Enerzijds omdat ik daarmee afscheid neem van mijn voorzittersrol binnen het Gilde en dat vind ik oprecht jammer. Anderzijds ben ik verheugd, dat ik de 'voorzitterskam' kan en mag overdragen aan mijn beoogd opvolger Eelco van Norren. Ook ben ik blij, dat ik weer meer tijd krijg voor mijn andere bezigheden en projecten, soms was het wel schipperen met de beschikbare tijd. Ik zou natuurlijk een hele bladzijde vol kunnen schrijven over de tijd van mijn voorzitterschap: wat we allemaal bereikt hebben, maar ook wat niet. Beste mensen, ik laat dat graag aan jullie. Ik vond het een eer om het te mogen vervullen en ik dank mijn bestuursleden voor hun enthousiaste inzet en steun, je doet het echt samen. En ik dank jullie voor het vertrouwen dat ik immer heb gevoeld. Genoeg woorden hierover, dan alleen dat de overdracht gebeurt tijdens de Algemene Ledenvergadering (ALV) op 6 april. Wilt u de beoogd nieuwe voorzitter ontmoeten, kom dan naar de ALV. Die vindt dit jaar plaats in de provincie Groningen (Warffum).

Het molenjaar is alweer goed op weg. We hebben al een paar stevige stormen gehad

en periodes met sneeuw en ijs. Toch omstandigheden die extra aandacht vragen van de molenaar. In het verlengde daarvan had ik laatst een overleg met De Hollandsche Molen (DHM) over veiligheid. We vinden gezamenlijk, dat we nog onvoldoende leren van ongevallen en incidenten. Dat is iets waaraan we het komend jaar meer aandacht aan willen geven. Onderzoek van een ongeval en vooral ook tijdige en juiste berichten daarover kunnen beter.

De uitkomsten en aanbevelingen van dat onderzoek moeten daarna omgezet worden in maatregelen die de kennis en kunde van ons ambacht van molenaar verbeteren. Veilig met de molen omgaan is een belang dat ons allen aangaat.

Extra aandacht gaat ook uit naar de nieuwe Omgevingswet die (eindelijk) per 1 januari van kracht is geworden. Allerlei zaken rondom de biotoop van de molen worden in deze wet vastgelegd en hopelijk ook geregeld. Deze wet voegt oude wetten samen en bevat regels voor wat er buiten te zien, te horen en te ruiken is. Het aanvragen van een vergunning voor een nieuw plan of idee kan in het nieuwe, digitale Omgevingsloket. In dit loket staan alle regels en plannen van gemeenten, provincies, waterschappen en het Rijk. Het is soms taaie stof om te lezen

en te begrijpen, maar ik raad iedereen aan er toch een keer naar te kijken. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/omgevingswet>

Vanaf deze plaats dank ik onze hoofdredacteur Bas de Deugd. Na vele jaren met grote inzet en enthousiasme is hij per 1 januari definitief gestopt met het hoofdredacteurschap. Hij werkt het nieuwe team (ze zijn met zijn tweeën) nog in en dan stopt het voor hem echt. En natuurlijk wens ik Evert Verhoeven en Jannemieke Kroese, twee jonge enthousiaste molenaars, veel plezier en succes. Ze hebben frisse ideeën om de Gildebrief naar een hoger plan te brengen en daarmee aantrekkelijk te houden voor alle leden van jong tot oud.

Na een half uurtje tikken komt er dan een eind aan het schrijven van deze KAM. Het klinkt bijna als een drama, maar ik verzeker jullie: dat is het niet. Ik blijf betrokken bij het Gilde en blijf draaien en malen op de Munnikkenmolen in Leiderdorp en molen Windlust in Wassenaar. Voor nu doe ik een stap terug en wie weet wat er in de toekomst in het vat zit.

*Erik Kopp,
voorzitter*

Jaarverslag over 2023

DOOR: TOM KREUNING, secretaris

Algemeen

Het jaar 2023 was een redelijk normaal jaar voor het Gilde. De corona-maatregelen waren opgeheven en de naschokken van het jubileumjaar 2022 vielen erg mee. Onze zustervereniging De Hollandsche Molen vierde dit jaar haar 100-jarig jubileum en werd zelfs Koninklijk. Het Gilde deelde uiteraard mee in de feestvreugde. Het ledental steeg in 2023 met 107 leden naar 2904. Er kwamen 212 nieuwe leden bij en er gingen 105 leden weg. De vereniging groeit nog elk jaar.

Online streaming

Online vergaderen en streamen zijn helemaal ingeburgerd bij het Gilde. Het bestuur vergadert nog steeds via ZOOM en dat scheelt een heleboel kilometers en reistijd. De Algemene Ledenvergadering werd gestreamd vanuit Opwetten, maar door de slechte internetverbinding was het soms lastig te volgen. Een aantal afdelingen verzorgen hun theorielessen online en deze zijn ook terug te zien via de website en op ons YouTube-kanaal. De weer cursussen van David Henneveld werden eveneens online gegeven en waren daarna nog twee weken terug te zien.

Bestuur

Samenstelling

Het bestuur bestaat sinds de Algemene Ledenvergadering (ALV) van 1 april 2023 uit Erik Kopp (voorzitter), Tom Kreuning (secretaris), Geert Jonker (penningmeester), Annemie Driessen (afdelingscoördinator), Kees Kammeraat (opleidingscoördinator) en Peet Wessels (PR en communicatie). Aangezien voorzitter Erik Kopp tijdens de ALV van 2024 zal aftreden is er in 2023 een zoektocht gestart naar een nieuwe voorzitter. Hieruit is Eelco van Norren voortgekomen die in 2024 de voorzittershamer wil gaan overnemen. Daarnaast is er een Continuïteitscommissie ingesteld. Deze komt in actie indien het voltallige landelijk bestuur aftreedt dan wel moet terugtreden. Deze commissie bestaat uit

de voorzitters van Noord-Holland, Groningen en Limburg.

Samenwerking

De samenwerking met vereniging De Hollandsche Molen (DHM), het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde (AKG) en het Gild Fryske Mounders (GFM) is onverminderd uitstekend. Tweemaal per jaar komen de voorzitters bij elkaar in het zogenaamde Voorzittersoverleg. Op de agenda staan altijd de punten veiligheid, lesmateriaal en internationale samenwerking. Het Gilde heeft ook zitting in de Molenadviesraad van De Hollandsche Molen. Ook wordt er samengewerkt op het gebied van het ontwikkelen van specialisaties. Het Gilde heeft de ledenvergaderingen van het Gild Fryske Mounders bezocht. De Werkgroep Immaterieel Erfgoed bestaande uit Bas de Deugd en Tom Kreuning hebben in samenwerking met het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland, het Ambacht van Molenaar geëvalueerd en dat is weer voor drie jaar goedgekeurd.

Internationaal was er contact met veel molenaars en molenorganisaties. De door Nederland geleide internationale stuurgroep heeft diverse online 'workshops' en conferenties georganiseerd. De komende tijd wordt het internationale netwerk nog meer uitgebreid en zullen er meer conferenties/werkgroepen over het Ambacht van Molenaar worden georganiseerd.

De Handboeken en de Lesbrieven worden in het Engels vertaald dankzij een bijdrage van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed. De vertaling van het Handboek Watermolenaar is eind 2023 gereedgekomen en op de website geplaatst. De vertaling van het Handboek Windmolenaar komt rond de zomer van 2024 gereed.

In het kader van het vastleggen en ontsluiten van ambachtelijke molenkennis werkt het Gilde sinds 2023 samen met DHM in het kader van het project 'Craft of the Miller'. Dit komt voort uit de UNESCO-nominatie van het Ambacht van Molenaar uit 2017. De Hollandsche Molen werkt aan een digitaal systeem waarin ambachtelijke kennis opgeslagen en opge-

zocht kan worden. In de loop van 2024 zal dit kennisplatform worden gelanceerd.

Jong Ambacht

In 2022 is Jong Ambacht op de ALV als werkgroep ingesteld. Alle leden van 14 tot en met 35 jaar zijn automatisch en kosteloos lid van Jong Ambacht. In 2023 zijn er diverse activiteiten geweest. Jong Ambacht had een stand op de molenmarkt van De Hollandsche Molen. Er zijn een tweetal congressen bijgewoond met als thema "Jongeren en de toekomst van het ambacht". Dit werd georganiseerd door Erfgoed Jong, een organisatie van en door jongeren in de cultuur- en erfgoedsector. De onder jongere gildeleden gehouden enquête is gepresenteerd tijdens de vergadering van de Opleidingsraad. Samen met de Molenjongeren en De Hollandsche Molen zijn gesprekken gevoerd over het betrekken van jongeren bij molens. In Duitsland is een lezing gegeven voor de Duitse molenvereniging. De Molenjongeren werden bijgestaan bij de organisatie van de Molenjongerendag in Geldermalsen.

Archief

Het opgeschoonde archief is nog steeds ondergebracht in een Shurgard-box in Alkmaar. Er ontbreken nog een aantal documenten zoals notulen en verslagen. Een speurtocht is gestart om bij oud-bestuursleden te kijken of daar nog wat te vinden is. Op de website komen steeds meer documenten en boeken digitaal beschikbaar. Deze zijn voor iedereen gratis te downloaden zonder eerst te hoeven inloggen; dat is een voorwaarde van UNESCO om het ambacht uit te dragen.

Evert Smit Biotopprijs

Deze prijs is in 2023 niet uitgereikt. Het bestuur vraagt de leden om personen of instellingen voor te dragen die zich bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt voor de molenbiotoop.

Immaterieel Erfgoedprijs

Nadat de eerste Immaterieel Erfgoedprijs van het Gilde in 2022 was uitgereikt aan het Erfgoedhuis Zuid-Holland vraagt het bestuur om

voordrachten van personen of instellingen voor deze prijs. Zij moeten zich bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt in het promoten van het Ambacht van Molenaar als immaterieel erfgoed.

Financiën

Dit was het eerste, normale jaar na corona en ons jubileumjaar.

De bijdrage van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) wordt vanaf 2023 met € 5.000 per jaar verhoogd tot € 25.000 in verband met gestegen kosten en prijzen. Het Gilde krijgt daardoor een hoger bedrag uitgekeerd dan dat we aangevraagd hebben.

Bijzondere uitgaven waren er dit jaar in de vorm van kosten voor het vertalen van de Handboeken in het Engels. Hiervoor is in 2022 € 30.000 subsidie van het RCE ontvangen.

De kosten kwamen hoger uit dan begroot mede door hogere afdelingsbijdragen, door een hoger ledenaantal en gedeeltelijk door éénmalige, niet-begrote kosten.

Het eindresultaat is een batig saldo op de normale opleidingsactiviteiten en een negatief saldo op de speciale projecten.

In de uitgebreide presentatie van de jaarcijfers in de Gildebrief, de Website en op de ALV zijn de totale inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gesplitst voor de opleidingsactiviteiten van het Gilde en de bijzondere, meestal éénmalige projecten.

De boekhouding was in handen van Andrien

Muijsers, net zoals vorig jaar. De Kascommissie bestond uit de gildeleden Michiel Baltussen, Carolien Pikkemaat en Ben van Roosmalen.

Leden

De ledenadministratie wordt verzorgd door Piet van Doorn.

Het ledenaantal is gestegen van 2.797 op 1 januari tot 2904 leden op 31 december. Dit is een toename van 107 leden. Het aantal verwerkte nieuwe aanmeldingen bedroeg 212.

Het aantal uitgeschreven leden bedroeg 105, waarvan 16 in verband met overlijden waaronder de ereleden Gerard Sturkenboom en Ton Esman. Jo Meessen is in 2023 benoemd tot erelid van de vereniging.

Bijzonderheden in de tabel:

1. De tabel bevat een aantal dubbelstellingen door leden met een dubbele lidsoort, bijvoorbeeld 'Geslaagd lid windmolen', tevens 'Lid in opleiding watermolen' enzovoorts.
2. Het aantal leden in opleiding windmolen is ten opzichte van 2022 duidelijk verminderd. Voor een groot gedeelte is dit toe te schrijven aan de invoering per 1 januari 2023 van de lidsoort 'Lid maalploeg'.
3. Vanaf 1 mei 2023 is de ongevallenzekerings voor jeugdleden en molengidsen verplicht opgenomen in de contributie.
4. Vanaf 1 oktober betalen Jeugdleden voor het lidmaatschap alleen nog de premie WA/WA+ en Ongevallenverzekering.

5. Het aantal Jeugdleden en het aantal Molengidsen is ten opzichte van voorgaande jaren naar verhouding behoorlijk toegenomen.
6. Opvallend is ook de toename van het aantal Donateurs: gemiddeld meer dan in de voorgaande jaren. Over het algemeen betreft het bestaande leden die vanwege de leeftijd en/of lichamelijke ongemakken niet meer actief willen of kunnen zijn op een molen maar wel als lid betrokken willen blijven bij de activiteiten van het Gilde.

Opleidingen

Het jaar 2023 was een jaar waarin veel aan de orde kwam op het terrein van de opleidingen.

Het slagen van 91 kandidaten voor het Getuigschrift Molenaar was de kroon op het werk van velen die zich daarvoor ingezet hebben. Dat zijn er 22 méér dan vorig jaar, waarin ongetwijfeld de beperkingen als gevolg van de coronamaatregelen nog van invloed waren. Onder de geslaagde kandidaten was ook de 2500e geslaagde kandidaat windmolen. Bestaande zaken verbeteren heeft voortdurend de aandacht, nieuwe initiatieven worden ontplooid. Belangrijke onderwerpen waren dit jaar: het verbeteren van de opleiding, de didactische training van instructeurs, een vernieuwd Hoofdstuk 8 over Het Weer in het Handboek Windmolenaar en de vertaling van de Handboeken in het Engels.

De Opleidingsraad kwam tweemaal bijeen. Er

Overzicht ledenbestand

		2023		+/-	2022	2021	2020	2019
Geslaagde leden	Windmolen	1624	1490 m / 134 v	+42	1583	1559	1503	1498
	Watermolen	87	78 m / 9 v	+13	74	72	73	71
Leden in opleiding	Windmolen	683	569 m / 114 v	-177	860	807	782	752
	Watermolen	78	61 m / 17 v	-9	87	65	57	60
Leden maalploeg		198		+198	-	-	-	-
Donateurs		146		+17	129	121	110	106
Jeugdleden		29		+11	18	19	18	15
Molengids		88		+21	67	54	47	48
Instructeur-vakmolenaar		8		-	8		8	9
Buitengewone leden		41		-1	42	42	40	48
Ereleden		8		-1	9	6	6	6

zijn besluiten genomen over geldelijke afdelingsbijdrage, inschrijfgeld en kosten voor de Handboeken. Verder is besloten tot het instellen van een Commissie ter Verbetering van de Opleiding. Tegelijkertijd is besloten ter overbrugging tot een tijdelijke, twee-fasen opleiding.

Examens

Aan de vier examenrondes van dit jaar namen totaal 95 kandidaten deel. Van hen slaagden er 78 voor het Getuigschrift Windmolenaar en 13 voor het Getuigschrift Watermolenaar. Afgewezen zijn drie kandidaten windmolenaar en één kandidaat watermolenaar. Het slaagingspercentage was 95,8 %.

Onder de geslaagde kandidaten waren 15 vrouwen.

De gemiddelde leeftijd van de geslaagde kandidaten was ongeveer 53 jaar, doordat er meerdere jongeren van rond de 18 jaar het examen aflegden. Dat is lager dan de gemiddelde leeftijd van het totale aantal leden.

Onder de kandidaten van de najaarsexamens

was ook de 2500e geslaagde windmolenaar, Dick Loman. Ook twee buitenlandse kandidaten slaagden: Alisa Crawford uit de Verenigde Staten als watermolenaar en Jurgen Jelloneck uit Duitsland als windmolenaar.

Met ingang van 2024 wordt het aantal examenrondes weer teruggebracht naar twee per jaar.

In totaal zijn er nu sinds 1970 2.530 geslaagden voor het Getuigschrift Windmolenaar na 863 examendagen. Het totaal aantal geslaagde watermolenaars is sinds 1997 uitgekomen op 116 na 56 examendagen.

Wilma Dondergoor is de examencoördinator van het Gilde. Zij werkt samen met de examenplanner Nico van den Broek en de Examencommissie van De Hollandsche Molen onder voorzitterschap van Harrie Muhren.

Instructeurs

Instructeurs vormen de ruggengraat van de opleiding. Als Gilde blijven we daarom volop inzetten op het vergroten van hun deskundigheid. Ervaring en kennis als molenaar hebben

zij doorgaans voldoende, maar als 'leraar' veelal minder. Didactische ondersteuning van hen is daarbij een middel. De eerste training heeft in november plaatsgevonden voor een vijftiental instructeurs van de afdelingen Limburg en Noord-Brabant. Frans Hulzink verzorgde deze cursus. Met de opgedane ervaring worden ook de andere afdelingen benaderd om hun instructeurs te begeleiden.

In april en november is weer een Nieuwsbrief voor Instructeurs verschenen en alle instructeurs kregen een exemplaar toegezonden van het nieuwe hoofdstuk 8 over het Weer.

Coaching examinatoren toelatingsexamens

Voor deze examinatoren zullen ook coaching aangeboden worden in navolging van de Examencommissie van De Hollandsche Molen. De eerste verzoeken liggen er al en komend jaar wordt hier verdere uitwerking aan gegeven.

Handboeken

Het Handboek Watermolenaar heeft dit jaar een kleine aanpassing ondergaan. In de eerste uitgave van 2020 bleken op aanwijzing van gebruikers nog enkele verbeteringen wenselijk te zijn. Daarnaast is de vertaling van dit Handboek in het Engels gereed gekomen. Daarin zijn de aanpassingen van de eerste uitgave ook verwerkt.

Voor het Handboek Windmolenaar is een geheel herzien hoofdstuk 8 over Het Weer samengesteld. Het doel hierbij was de inhoud nóg meer toe te snijden op wat de molenaar nodig heeft voor het bedienen van de molen. Ook verbetering van de leesbaarheid kreeg aandacht. David Henneveld zorgde voor de inhoudelijke teksten. Het document is via de Gildewebsite voor iedereen te downloaden. Aan de vertaling van het Handboek Windmolenaar wordt nog gewerkt.

Weercursussen

Dit jaar zijn er twee online-bijeenkomsten aangeboden. Beide avonden bedroeg het aantal aanmeldingen ruim meer dan 200. De livestream bleef nog twee weken beschikbaar via de website en aan alle deelnemers is de presentatie gemaïld. In 2024 volgt een derde cursusavond. Meteoroloog David Henneveld is de docent. Op de website verzorgt hij ook wekelijkse een weekend-weerbericht met achtergrondinformatie en dat wordt door velen gevolgd en gewaardeerd. Ook de artikelen over het weer in de Gildebrief bevatten nuttige informatie.

Het bestuur (vlnr): Tom Kreuning, Eelco van Norren, Annemie Driessen, Peet Wessels, Erik Kopp, Kees Kammeraat en Geert Jonker.

Aangepaste Opleiding

Vorig jaar is het voorstel gedaan om te komen tot een opleiding die geheel gericht is op het onbelast werken met een korenmolen. Enkele afdelingen hadden vanuit hun situatie een opleiding voor de korenmolen als zeer wenselijk genoemd. Er blijft echter ook veel weerstand tegen aanpassing van de opleiding. De problemen met de huidige opleiding worden in het algemeen wel onderschreven, maar verbetering wordt vooral verwacht van aanpassing en niet van beperking van de theoretische lesstof.

Na een goede discussie is in de Opleidingsraad van 14 oktober 2023 het volgende besloten:

- Een Commissie Herziening Opleiding gaat aan de slag en moet uiterlijk begin 2026 voorstellen doen hoe de opleiding verbeterd kan worden, zodat méér leden-in-opleiding besluiten examen te gaan doen. Het lesmateriaal moet toegankelijker worden en ook eigentijds. De Commissie bestaat uit een voorzitter, drie Gildeleden en drie leden van de Examencommissie van De Hollandsche Molen. Een eerste overleg heeft in 2023 al plaatsgevonden.
- Tot 2026 is er tijdelijk naast de huidige opleiding een gefaseerd opleidingstraject. De lesstof wordt aangeboden in twee fasen. De huidige, praktische lesstof wordt geheel opgenomen in fase 1. Beide fasen worden afgesloten met een examen. Succesvol afronden van fase 1 levert het Certificaat Molenaar op, waarmee de kandidaat bevoegd en bekwaam is zelfstandig elke molen onbelast te laten draaien. Fase twee vult aan tot het huidige Getuigschrift Molenaar. Deze gefaseerde opleiding gaat van start vanaf januari 2024. De Examencommissie van De Hollandsche Molen neemt de examens voor beide fasen af en zal de exameneisen vastleggen en de certificaten uitreiken.

Afdelingsbesturen besluiten zelf of zij dit gefaseerde opleidingstraject aan hun leden-in-opleiding willen aanbieden.

Veiligheid

Veiligheidsdag

Door deels persoonlijke omstandigheden is de geplande veiligheidsdag dit jaar niet doorgaan. Deze staat nu gepland voor februari 2024.

Meldingen

In 2023 zijn er in totaal tien incidenten gemeld.

Daarvan waren er vier incidenten met materiele schade. Twee incidenten kwamen voort uit het werken met de steenkraan, het spindel en het hijsen van de ligger. Het derde incident betrof het breken van een harpsluiting van de bezetketting. Bij het laatste incident bleek een deel van de regelklep aan één van de roede te zijn losgeraakt en op straat terecht gekomen.

Verder waren er vier ongevallen met persoonlijk letsel. Een molenaar viel door de opening van de vloer nabij de koningsspil. Een zak mais van 25 kilo valt tijdens het luien ervan 1,5 meter naar beneden. Deze raakt daarbij een bezoeker die beneden langs de landingsplaats liep en zorgt voor een geblesseerde schouder. Tijdens het werken met de loper breekt de staander van de steenkraan. De molenaar raakt gewond doordat de korbeel van de steenkraan hard tegen hem aanklapt. Het vierde geval met letsel is ontstaan tijdens het gebruik van een handmatig bediende lier voor de kruiketting. Twee meldingen gingen over onveilige situaties die geen schade of letsel tot gevolg hadden.

Het overzicht met de meldingen staat op de website van het Gilde.

Leren van incidenten

Leren van incidenten vinden we belangrijk. Daarbij is het mogelijk om een artikel over het incident dat je is overkomen te plaatsten in de Gildebrief. Een goed voorbeeld hiervan was in 2023 de molenaar die een stuk geschreven heeft over zijn val door de opening van de vloer bij de koningsspil.

Een duidelijk aanpak van het onderzoek naar incidenten en ongevallen komt maar langzaam op gang. Daar willen we in 2024 verbeteringen in doorvoeren. Samen met De Hollandsche Molen wordt gekeken naar de organisatie rondom veiligheid, met een gezamenlijk belang en een gedeelde verantwoordelijkheid. Komend jaar moet daarin een verbeterlag komen en zodanig dat de leermomenten verwerkt worden in de opleidingen.

Risico Inventarisatie & Evaluatie voor Molens (RI&E)

De verbeterde versie van de RI&E voor Molens is in de nieuwe huisstijl gepubliceerd op de website van De Hollandsche Molens. De RI&E is voor iedereen gratis te downloaden van de website.

Keurmeesters valbeveiliging

Het team van keurmeesters is uitgebreid met een nieuwe keurmeester. Het overzicht met de keurmeesters is bijgewerkt en staat op de website van het Gilde.

Veiligheidscoördinator

De veiligheidscoördinator van het Gilde is Erik Kateman. Via het contactformulier op de website en via het e-mailadres voor veiligheid zijn er in 2023 achttien vragen binnengekomen over de RI&E, het gebruik en het keuren van de valbeveiliging en meer algemene vragen over veiligheid op molens. Het Gilde is via de veiligheidscoördinator vertegenwoordigd in de Werkgroep Veiligheid, een werkgroep vanuit de gezamenlijke molenorganisaties.

PR en Communicatie

Na een ongelooflijk druk jubileumjaar denderde de PR-trein vrolijk door in 2023.

Naar aanleiding van de naamsverandering van de vereniging in Het Gilde van Molenaars zijn er nieuwe banners, vlaggen en folders gemaakt. De nieuwe folders zijn uitgereikt aan alle afdelingen tijdens de Algemene Ledenvergadering.

In 2023 hebben de molenjongeren een Molenjongerendag georganiseerd in Geldermalsen om zo meer jongeren te betrekken bij het ambacht van molenaar. Vanuit het bestuur is er een bijdrage geleverd aan deze dag.

De RS Media Groep heeft contact met het Gilde opgenomen met het verzoek om tekst aan te leveren voor hun blad 'Op weg in de provincie'. Geheel kosteloos heeft het Gilde zo in de provincies Overijssel en Gelderland kunnen adverteren in de eerste editie van 2023. Na dit succes mocht het Gilde ook adverteren in de tweede editie van 'Op weg in de provincie' over de provincies Friesland, Groningen en Drenthe.

De website is de spil van alles wat met het Gilde te maken heeft. Op werkelijk elke vraag staat het antwoord op de website. Ook staat er ontzettend veel materiaal op dat gratis te downloaden is. Zo is al het lesmateriaal voor de hele wereld beschikbaar en ook de nieuwe Engelse vertaling van het Handboek Watermolenaar. De Gildebrief is vaak al eerder online te lezen dan dat de papieren versie op de mat valt. Er is een videotheek waar allerlei

filmpjes te zien zijn en ook de theorielessen van de afdeling Gelderland zijn daar te vinden. In de bibliotheek zijn boeken digitaal te downloaden. De website wordt onderhouden door Kees Kammeraat en Tom Kreuning. André Canrinus zorgt voor de technische ondersteuning.

Facebook blijft populair onder molenaars. De pagina van het Gilde heeft ruim 1.600 volgers. In 2023 zijn er 383 berichten geplaatst. De Instagrampagina van het Gilde heeft ruim 800 volgers. Het is een bonte verzameling van bijna driehonderd portretten van molenaars. Inzenden van een mooi molenaarsportret kan nog steeds. Het YouTube-kanaal van het Gilde is in 2023 enorm uitgebreid en er komen regelmatig filmpjes bij. Ook de Algemene Ledenvergaderingen zijn daar terug te zien. Vanuit het bestuur is Peet Wessels verantwoordelijk voor de PR en communicatie.

Gildebrief

In 2023 is de Gildebrief weer viermaal verschenen. De redactie was in handen van Bas de Deugd (hoofdredacteur). Barend Zinkweg (tekstredacteur) en Johan van de Bunt (eindredacteur). Er is ruimte voor meer artikelen. Het motto is nog steeds: De Gildebrief is van, voor, door en over molenaars. De Gildebrief wordt opge maakt en gedrukt door drukkerij De Bunschooter. Aan het eind van 2023 heeft hoofdredacteur Bas de Deugd aangegeven te gaan stoppen. Na een oproep in De Gildebrief en na een selectieronde heeft het bestuur Evert Verhoeven en Jannemieke Kroese gezamenlijk benoemd tot de nieuwe hoofdredacteurs.

Ondersteunende diensten

Vertrouwenspersonen

Vertrouwenspersonen Ada Meurs en Willem van Breenen kregen nogal wat meldingen over problemen in het contact tussen vrijwillige molenaars en bestuursleden van molenstichtingen. Eén keer is een molenaar vanwege psychische klachten naar de huisarts verwezen.

In samenwerking met het bestuur werd het preventie- en integriteitsbeleid ingevoerd en de VOG (Verklaring Omtrent het Gedrag) verplicht gesteld voor (afdelings)bestuursleden,

ondersteunende diensten, instructeurs en stagemolenaars. Het Gilde kan de VOG's gratis aanvragen bij Justis.

Webshop

Het beheer van de webshop is eind 2023 door Hub van Erve overgedragen aan Henk Berends. De webshop was behoorlijk uitgedund, doordat de Handboeken en veel publicaties nu gratis te downloaden zijn via de website. De vlaggen, badges en het jubileumboek zijn toegevoegd aan het aanbod. Het Gilde is nog op zoek naar een partner voor de kledinglijn.

Bliksemafleidercontrole

In het jaar 2023 bestond het team uit de volgende personen: Hendrik-Jan Berghuis, Paul Breijs, André Canrinus, Johan Krone, Riekus Meijering en Evert van Rooijen. Na acht jaar controleur te zijn geweest, heeft Riekus Meijering aangegeven eind 2023 met dit werk te gaan stoppen. Er is snel opvolging voor hem gevonden in de persoon van Hans Meulenberg. Hans zal met name de controles in Limburg en Noord-Brabant gaan verzorgen. Het gemiddelde aantal controles neemt ieder jaar toe. Vergeleken met 2018 worden nu ruim 15 % meer controles uitgevoerd. Er wordt naar gestreefd om een molen eens per drie jaar te controleren. Over de afgelopen drie jaar zijn 307 verschillende molens gecontroleerd. Als dit getal wordt afgezet tegen het aantal windmolens dan worden inmiddels 25% van alle molens bereikt. In de provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg werden de controles tot nu toe door één controleur uitgevoerd. Dit betekent gemiddeld veel reiskilometers en veel reistijd per controle. Ook in deze provincies neemt het aantal controles de laatste jaren behoorlijk toe. Er wordt daarom gezocht naar een extra controleur voor de regio Zeeland en westelijk Noord-Brabant. Geïnteresseerden kunnen zich bij melden bij de coördinator André Canrinus: bliksemafleidercontrole@gildevanmolenaars.nl.

In 2023 zijn er 93 molens gecontroleerd. In totaal zijn er 167 adviezen uitgebracht. Dit komt neer op iets minder dan 2 adviezen bij elke controle. Bij 22 molens werden geen gebreken geconstateerd.

Zoals elk jaar is de aardingskabel ook nu weer letterlijk de zwakke plek. Deze wordt direct gevolgd door contactproblemen rond de brugjes op de roeden en de staartbalk. Dit be-

treft 68 van de 167 adviezen. In veel gevallen kan de molenaar problemen rond de aardingskabel en de brugjes zelf oplossen.

Verzekeringen

Het verzekeringssecretariaat is al vele jaren in handen van Jan Wieffer. In 2023 waren voor de WA/Wa-plus verzekeringen geen grote directe schades. In twee gevallen loopt er wel een discussie met ziektekostenverzekeraars over een mogelijke aansprakelijkheid van het Gilde voor medische kosten na een ongeval. Tevens waren er helaas enkele grote ongelukken/ongevallen. Van één daarvan loopt de afwikkeling nog door in 2024 (of verder). De overige hebben gelukkig niet geleid tot blijvende invaliditeit. Een oud, zwaar ongeval uit 2021 is in 2023 definitief afgewikkeld.

Juridische zaken

Juridisch medewerker van het Gilde is Winfried Feliks die het bestuur bij diverse vraagstukken heeft geadviseerd. Hij is ook voor juridische vragen van de leden te bereiken. Zie daarvoor de website.

Tot slot

Het bestuur dankt alle leden voor hun vrijwillige inzet: molenaars, instructeurs, molenaars-in-opleiding, molengidsen, vrijwilligers in een molenwinkel of anderszins, bestuursleden van alle afdelingen, leden van de verschillende commissies en ondersteunende diensten en onze donateurs. Door uw inzet blijven de molens draaien en malen.

Jaarrekening 2023 (met toelichting)

DOOR: GEERT JONKER, penningmeester

Hieronder vindt u de Jaarrekening van het Gilde van Molenaars over het jaar 2023.

Korte samenvatting

Na de corona-jaren, ons 50-jarig jubileum en de BTW-verplichting in 2022 was 2023 in financieel opzicht weer een bijna normaal jaar.

Het jaar werd boekhoudkundig afgesloten met een nadelig saldo van ruim €17.000. Dit is een gevolg van ons boekhoudsysteem waarin alle inkomsten en uitgaven geboekt worden in het jaar dat ze ontvangen, dan wel uitgegeven worden.

Voor het vertalen van de Handboeken in het Engels hebben we in 2022 een bedrag van

€ 35.000 ontvangen terwijl de meeste uitgaven voor de vertaling in 2023 vielen. Het verlies van vorig jaar leek daardoor mee te vallen, maar de keerzijde is dat we in 2023 boekhoudkundig weer een verlies hebben.

De financiën van onze kernactiviteiten, het opleiden tot gediplomeerd molenaar en het behartigen van de belangen van al onze molenaars, zijn goed op orde. De resultaten hiervan worden in onze overzichten nu apart vermeld.

BTW

Vanaf 1 juli 2022 zijn we BTW-plichtig. Tot nu toe heeft dat gunstig voor ons uitgepakt, ook in 2023. In totaal heeft dit ons iets meer dan € 3.000 aan uitgaven bespaard.

Reserves/voorzieningen

In de situatie van de reserveringen en voorzieningen is weinig verandering gekomen. Door het verlies van 2022 is de algemene reserve lager dan in voorgaande jaren. Wel zullen we in de komende jaren meer gebruik gaan maken van de voorzieningen om daarvan eenmalige projecten te financieren.

Voor de verzekering was het een gunstig jaar. Er zijn wel schadegevallen geweest, maar die zijn niet op het Gilde verhaald.

Jaarcijfers

In de tabellen hieronder vinden jullie de beginbalans (eind 2022) en eindbalans (eind 2023) en een overzicht over de inkomsten en de uitgaven in 2023 met dezelfde posten van de twee vorige jaren. De letters in de achterste kolom verwijzen naar de toelichtingen die onder de laatste tabel gegeven worden.

De cijfers zijn goedgekeurd door de Kascommissie: zij hebben een decharge-verklaring opgesteld die ze ter goedkeuring voor zullen leggen aan de Algemene Ledenvergadering op 6 april.

Verklaring van de letters

A. De inkomsten uit contributie zijn lager dan in 2022, omdat de cij-

fers nu volledig exclusief BTW zijn. Voor 2023 was dit nog maar een half jaar en waren de contributie inkomsten bijna volledig in het eerste half jaar.

- B. Het aantal donateurs stijgt gestaag. Dit komt ook omdat we leden die zich afmelden vragen donateur te worden. Zij krijgen dan wel De Gildebrief.
- C. De Entreegelden (inkomsten van lesboeken) zijn overeenkomstig de begroting. Vanaf 2024 vervallen de Entreegelden omdat de Handboeken dan online te downloaden zijn. De inkomsten worden gedeeltelijk gecompenseerd door het heffen van een opleidingsbijdrage van € 40,-.
- D. De opbrengsten van de webshop zijn aanzienlijk lager in verband met de transitie van deze activiteit van Hub van Erve naar een andere oplossing. Aan het einde van het jaar heeft Dhr. Berendse zich gemeld om deze taak op zich te nemen.
- E. De subsidie van de RCE is met ingang van 2023 verhoogd naar € 25.000 per kalenderjaar. Dit bedrag wordt vooruit betaald. Door ons boekingsstelsel worden ontvangen bedragen niet gereserveerd voor het volgende jaar.
- F. De opleidingskosten zijn hoger dan begroot maar in lijn met 2022. De begroting voor 2022 was de eerste waarin we de cijfers exclusief BTW opgesteld hebben. Deze is abusievelijk in de afdelingskosten meegenomen. De afdelingen krijgen echter het bedrag inclusief BTW volgens de gangbare formule.
- G. Het aantal deelnemers aan de Opleidingsraad groeit ieder jaar. Dit jaar zijn ook de RCE en Jong Ambacht uitgenodigd en gekomen. Verder waren er meer afdelingen en ondersteunende diensten met twee vertegenwoordigers.
- H. De kosten voor verdere scholing bestaan voor het grootste gedeelte uit de kosten voor de weercursussen en de veiligheidstrainingen. Deze zijn het ene jaar wat meer en het andere jaar wat minder.
- I. De kosten voor onze lesstof lagen aanzienlijk hoger dan begroot. Dit komt omdat het de verwachting was dat de twee van Entreegelden naar Opleidingsbijdrage in eerste instantie in mei plaats zou vinden. Dit wordt nu 1 januari 2024.
- J. De kosten voor de gildeverzendingen zijn nu onderdeel van de post bestuur en administratie.
- K. De kosten voor examens twee zijn lager dan begroot. Er is bij de begroting vanuit gegaan dat het grotere aantal examens tot hogere kosten zou leiden. In 2022 zijn een grote hoeveelheid spelddjes besteld vandaar dat de kosten toen veel hoger lagen.
- L. Nieuw is de post Jong Ambacht. Het stimuleren van een jongeren-programma voor de molenaarsopleiding wordt vanaf nu apart geboekt.
- M. De kosten van de verzekeringen zijn iets hoger dan begroot maar zal hierdoor niet leiden tot een (grote) naheffing door het toegenomen ledental. Door betere afspraken met de verzekeringsmaat-

Omschrijving	Expl. Rekg. 2021	Expl. Rekg. 2022	Expl. Rekg. 2023	BTW	OPM	Begroting 2023
	incl BTW	incl/excl BTW	excl BTW	%		excl BTW
BATEN / TOTAAL	133.604,45	183.095,14	124.304,69			126.700,00
Baten Opleidingen	121.179,45	133.391,69	124.304,69			126.700,00
Contributie	51.400,42	52.920,69	44.795,22	21	A	48.000,00
Bijdrage Gildebrief			2.255,11	9	A	
Donaties	540,00	2.022,50	2.813,60	0	B	2.000,00
Entreegelden/Opleidingsbijdrage	11.716,00	12.824,25	10.159,36	21	C	11.000,00
Verzekeringspremie ONG	19.724,00	21.870,00	22.353,50	0		21.900,00
Verzekeringspremie WA	14.184,50	14.804,50	14.883,00	0		14.800,00
Opbrengsten Webshop	2.719,75	3.085,25	1.264,04	var	D	3.000,00
Subsidie RCE	20.000,00	25.000,00	25.000,00	0	E	25.000,00
Rentebaten	-	-				100,00
Overige inkomsten	894,78	864,50	780,86	0		900,00
Ontvangen voor vertaling lesstof		30.000,00	-	0		
Ontvangen Jubileum Algemeen	425,00	350,00	-			
Ontvangen Jubileum Boek	12.000,00	19.353,45	-			
Vrijvallen fonds lesboeken						
LASTEN						
OPLEIDING	-43.064,67	-37.563,47	-44.119,43			-35.350,00
Opleidingskosten afdelingen	-14.966,00	-18.008,00	-18.093,96	0	F	-15.000,00
Opleidingsraad	-	-2.675,42	-3.746,54	21	G	-2.800,00
Verdere scholing	-4.772,86	-1.700,00	-2.550,00	21	H	-1.900,00
Molengidsen	-	-	-	var		-500,00
Actualisatie Basisopleiding	-	-	-	var		-500,00
Kosten lesstof	-20.282,08	-13.057,53	-18.621,85	21	I	-12.500,00
Kosten Gildeverzendingen	-330,15	-951,30	-	21	J	-1.000,00
Examens DHM.	-114,44	-794,58	-179,49	var	K	-800,00
Kosten opleiding watermolenaars	-99,14	-376,64	-	var		-350,00
Kosten opleiding houtzaters	-	-	-	var		
Kosten opleiding pellen	-2.500,00	-	-	var		
Kosten Jong Ambacht	-	-	-927,59	var	L	-
VERZEKERING	-25.230,87	-36.671,75	-30.442,74			-32.000,00
Betaalde verzekeringspremies	-25.230,87	-27.783,41	-30.442,74		M	-28.000,00
Kosten en uitbetalingen	-	-8.888,34	-		N	-4.000,00
ALGEMEEN	-34.002,53	-41.736,02	-40.086,72			-39.850,00
Ledenvergadering	-	-3.926,40	-3.992,15	var		-4.000,00
Betaalkosten Bank en Mollie	-1.539,06	-1.759,30	-770,29	0	O	-1.500,00
Ledenadministratie	-325,82	-1.113,70	-669,90		P	-1.200,00
Gildebrief	-23.260,75	-23.326,06	-19.240,75	21	Q	-22.000,00
Website (oa Gengko)	-1.254,29	-1.340,44	-1.440,00	21		-1.350,00
Bestuur en administratie	-4.833,91	-6.796,76	-7.139,58	var	R	-6.500,00
Vertrouwenspersoon	-	-	-			-250,00
Veiligheid & coaches	-385,99	-	-	var		-400,00
Bliksemafleidercontrole	-1.122,50	-913,36	-1.379,41	var	S	-1.000,00
Kosten Webshop	-	-	-629,60	21	T	-250,00
Gilde PR activiteiten	-	-2.559,50	-4.507,04	var	U	-1.000,00
Reserveringen/Int.Conf./	-	-	-			
Overige kosten	-1.280,21	-0,50	-318,00			-400,00
Totaal Lasten Opleidingen	-102.298,07	-115.971,24	-114.648,89			-107.200,00
Saldo Opleidingen	18.881,38	17.420,45	9.655,80		V	19.500,00
Totaal lasten tijdelijke zaken		-100.323,65	-27.180,08			-17.600,00
Kosten Jubileumboek	-2.506,42	-50.159,13	-327,90			-100,00
Kosten Jubileum activiteiten alg.	-1.584,48	-30.602,44	-1.165,21			
Kosten naamswijziging		-12.819,63	-1.102,53	21		
Kosten vertalen lesstof		-6.742,45	-24.584,44	21	W	-17.500,00
TOTAAL LASTEN	-102.298,07	-216.294,89	-141.828,97			-124.800,00
Totaal Saldo GVM boekjaar	31.306,38	-33.199,75	-17.524,28			1.900,00

Bedragen in €

schappij volgt er ook geen hoge naheffing meer.

- N. Er is dit jaar geen schade geweest die tot uitkeringen heeft geleid.
- O. De bankkosten zijn lager uitgevallen omdat de rentetarieven van de banken weer gestegen zijn en daardoor de kosten drukken. Bovendien is één rekening opgeheven.
- P. Piet van Doorn heeft veel vanuit huis gewerkt en er zijn weinig bijeenkomsten geweest.
- Q. De kosten voor de Gildebrief vallen lager uit doordat deze dit jaar gemiddeld dunner was dan vorige jaren.
- R. Bestuur en administratie: er worden nu meer uitgaven op deze kostenpost geboekt.
- S. De bliksemcontrolecommissie heeft meer molens bezocht waardoor de kosten iets hoger liggen dit jaar. In 2024 zullen er een aantal nieuwe meetinstrumenten gekocht moeten worden. Hiermee is in de begroting rekening gehouden.
- T. Hierin zit nog een bedrag van ruim € 500 voor uitgaven die betrekking hadden op 2022.
- U. Door een 100-jarig jubileumcadeau aan DHM is deze post aanzienlijk hoger uitgevallen dan begroot. Verder is er besloten een nieuwe flyer te drukken voor het werven van nieuwe leden. Deze is onder alle molens verdeeld.
- V. We hebben een positief saldo over onze kernactiviteit: het opleiden van gediplomeerde molenaars.
- W. De kosten voor het vertalen van de lesstof is een eenmalige uitgave en wordt gedekt door een subsidie van de RCE.

BALANS	Balans 2021	Balans 2022	Balans 2023
ACTIVA	402.770,97	380.316,13	358.241,19
Debiteuren	3.070,50	7.585,90	5.161,14
BTW Rekening Courant		22,89	-
Bank	399.700,47	372.707,34	353.080,05
PASSIVA	402.770,97	380.316,13	358.241,19
Weerstandsfonds	16.903,23	16.903,23	16.903,23
Schadevoorziening	60.858,55	30.858,55	30.858,55
Rechtsbijstandsfonds		30.000,00	30.000,00
Reserve Lesstof	31.548,85	31.548,85	31.548,85
Biotoopfonds	2.629,33	2.129,33	2.629,33
RCE reserve conservering	-	-	-
Algemene Reserve	142.420,69	142.420,69	135.936,40
Reservering 50jaar gilde		27.215,48	-
Totaal Voorzieningen Et Reserves	254.360,65	281.076,13	247.876,36
Resultaat boekjaar	27.215,48	-33.199,75	-17.524,28
Crediteuren	41.528,84	51.404,96	37.979,30
Te betalen BTW r/c			4.520,87
Vooruitontvangen Contributie	46.117,50	43.732,79	22.211,24
Vooruitontvangen bijdrage Gildebrief	incl. in contr	incl in contr	23.343,20
Vooruitontvangen WA premies	13.012,00	14.129,50	14.877,50
Vooruitontvangen ONG premies	18.961,50	21.033,00	22.505,50
Vooruitontvangen Donaties	1.575,00	2.139,50	2.451,50

Bedragen in €

Uitnodiging Algemene Ledenvergadering

DOOR: TOM KREUNING, secretaris

Aan leden en donateurs van Het Gilde van Molenaars.
Hierbij nodigen wij u uit voor de Algemene Ledenvergadering 2024 die gehouden wordt in de provincie Groningen op

Zaterdag 6 april 2024
in auditorium Het Spijslokaal
in het Openluchtmuseum Het Hooge Land
Schoolstraat 4
9989 AG Warffum

Aanvang: 10.00 uur

De agenda en alle vergaderstukken staan op de website
www.gildevanmolenaars.nl.

Aansluitend zal er een lunch worden geserveerd.
In de middag is er gelegenheid het museum te bezoeken.

In verband met de **reservering van de lunch** is bevestiging van uw komst **verplicht** via: secretaris@gildevanmolenaars.nl.
De vergadering zal door middel van een **livestream** te volgen zijn via internet (YouTube).

Na afloop is de vergadering terug te zien op het YouTubekanaal van het Gilde.

De **link** komt op de website te staan.

Parkeren

In het gehele dorp Warffum geldt vrij parkeren. Parkeerplaatsen nabij

het museum zijn er aan de Schoolstraat, kruising Oosterstraat/Noorderstraat en aan de Stationsweg.

Fietsen kunnen bij de ingang van het museum aan de Schoolstraat worden geplaatst. Er is een fietslaadpaal aanwezig nabij de entree.

Routebeschrijvingen

Per auto vanaf Groningen

Neem vanaf de rondweg Groningen de afslag Winsum. Even voorbij Winsum rechtsaf en de borden naar het Openluchtmuseum volgen.

Per auto vanaf Appingedam

Volg de N33 in de richting Eemshaven. Blijf deze weg volgen door de dorpen Oosteinde, Roodeschool, Uithuizermeeden, Uithuizen en Usquert. Volg in Warffum de borden naar het openluchtmuseum.

Met het openbaar vervoer

Vanaf Groningen gaat op zaterdag twee keer per uur een stoptrein naar Warffum (eindbestemming Roodeschool of Eemshaven). Vanaf het station Warffum wandelt u in een paar minuten naar het openluchtmuseum.

Museumkaart

Het Gilde betaalt voor haar leden de entree voor het museum. Leden met een Museumkaart worden dringend verzocht deze bij de ingang te laten scannen. Dit helpt zowel het Gilde als het museum!

Montefioremolen

DOOR: JOHAN VAN DE BUNT

Je zult het niet verwachten, maar in Jeruzalem staat een graanmolen. De Montefioremolen werd in 1857 tegen de westelijke stadsmuur van Jeruzalem gebouwd.

De bouw

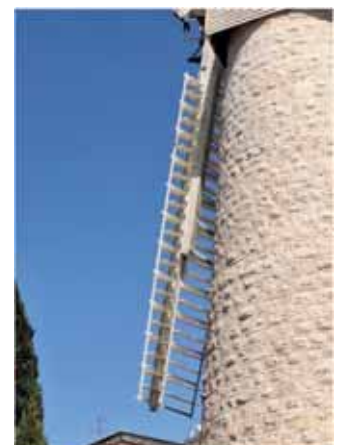
De stenen molen is gebouwd in opdracht van de Engelse weldoener Moses Montefiore naar een ontwerp van de Holman Brothers, een molenmakersbedrijf in Canterbury. De onderdelen van de molen werden gemaakt in Canterbury en met de boot en kamelen naar Jeruzalem gebracht. De molen had bij de bouw een hoogte van ruim 15 meter, het metselwerk is aan de basis 90 centimeter dik en aan de bovenkant 50 centimeter. Later is de molen verhoogd, daardoor heeft de molen een vreemde vorm. De basis is recht, waarna de molen taps toeloopt. Het heeft een vlucht van 18,90 meter. De molen heeft een zelfkruimechanisme, een windroos met zes vanen en zelfzwiching op borstroeden.

Verval

De plek van de molen was niet gelukkig gekozen. De windvang in dat deel van Jeruzalem was niet goed en de molen kon niet vaak draaien. Daarnaast was de lokaal verbouwde tarwe harder dan de Europese tarwe. Hierdoor was er meer windkracht nodig. Begin 1900 was de molen niet meer in gebruik en raakte in verval.

Herstel

Er zijn meerdere pogingen geweest om de molen te restaureren. Pas in 2012 werd de molen serieus gerestaureerd door de Nederlandse molenmaker Willem Dijkstra en de Britse molenmaker Vincent Pargeter. Er werd onder andere een nieuwe kap geplaatst met een windroos met zes vanen. De vloeren, wiken en kap werden in Nederland gemaakt. De nieuwe as werd gegoten door Sanders IJzergieterij en Machinefabriek in Goor. De molen draait weliswaar, maar wordt vooral gebruikt voor educatieve doeleinden.

Jaarverslag 2023 bliksemafleidercontrole

DOOR: ANDRÉ CANRINUS, coördinator bliksemafleidercontrole

Organisatie

Het afgelopen jaar bestond ons team uit de volgende personen: Hendrik-Jan Berghuis, Paul Breijns, André Canrinus, Johan Krone, Riekus Meijering en Evert van Rooijen

Na acht jaar als controleur te zijn geweest, heeft Riekus Meijering gemeld eind 2023 met dit werk te stoppen. Gelukkig zijn we er snel in geslaagd hier opvolging voor te vinden. Met ingang van dit jaar is Hans Meulenberg ons team komen versterken. Hans zal met name de controles in Limburg en Noord-Brabant verzorgen.

Jaarlijkse controles

In de grafiek staat het aantal aanvragen per jaar weergegeven. De grafiek gaat terug tot 2018. Daarin is ook een 'trendlijn' opgenomen. Daaraan is te zien dat het aantal controles gemiddeld toeneemt. Vergeleken met 2018 worden nu ruim 15 % meer controles uitgevoerd.

Voor het jaar 2024 staat het aantal aanvragen al op 93 (peildatum 1 januari). Het record van het vorige jaar gaat daarom vrijwel zeker gebroken worden. Het landkaartje laat zien waar we dit jaar gaan controleren.

We streven ernaar een molen eens per drie jaar te controleren. Over de afgelopen drie jaar zijn 307 verschillende molens gecontroleerd. Als we dit afzetten tegen het aantal windmolens dan bereiken we inmiddels 25% van alle molens.

Uitbreiding

In de provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg werden de controles tot nu toe door één controleur uitgevoerd. Dit betekent gemid-

deld veel reiskilometers en veel reistijd per controle. Ook in deze provincies neemt het aantal controles de laatste jaren behoorlijk toe. Daarom zijn we op zoek naar een extra controleur voor de regio Zeeland en westelijk Noord-Brabant. Geïnteresseerden kunnen zich bij mij melden: bliksemafleidercontrole@gildevanmolenaars.nl.

Uitgevoerde controles

Het afgelopen jaar hebben we 93 molens gecontroleerd. Deze uitgevoerde controles zijn als volgt over de volgende provincies verdeeld:

Groningen	1
Drenthe	1
Overijssel	6
Gelderland	7
Utrecht	6
Noord-Holland	16
Zuid-Holland	32
Zeeland	7
Noord-Brabant	12
Limburg	5

Resultaten

In totaal zijn er 167 adviezen uitgebracht. Dit komt neer op iets minder dan twee adviezen bij elke controle.

Jaar	Controles	Adviezen	Advies per controle
2019	59	99	1,7
2020	84	180	2,1
2021	88	164	1,9
2022	71	144	2,0
2023	93	167	1,8

Hersteladviezen

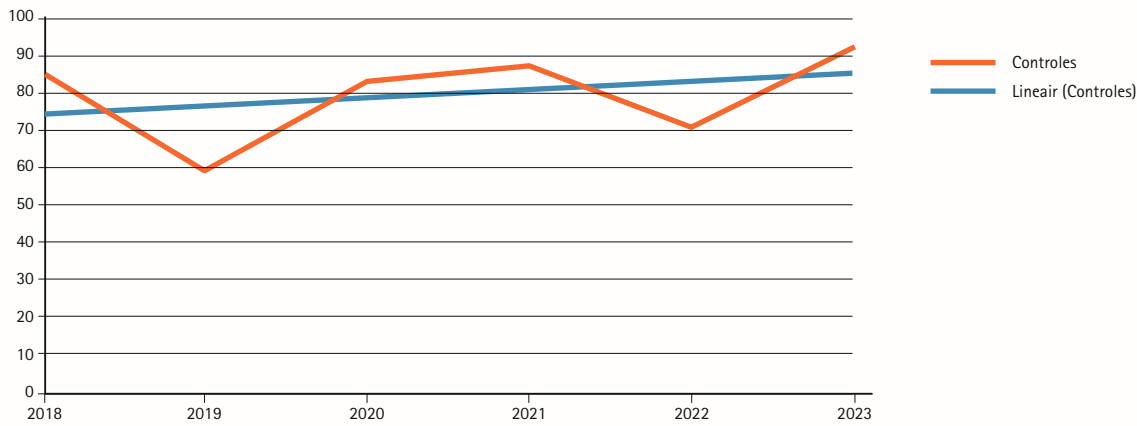
Onderstaande tabel geeft een overzicht van de adviezen die we het afgelopen jaar hebben uitgebracht. De aantallen van 2022 tussen haakjes zijn weergegeven:

Aardingskabel	41	(37)
Aardingsstelsel	17	(19)
Afgaande leidingen	3	(4)
Putten	3	(6)
Doorverbinding roeden en askop, brugjes	27	(46)
Sleepcontact	4	(5)
Potentiaalvereffening	13	(9)
Ringleiding	1	(3)
Overspanningsbeveiliging	9	(4)
Overig	17	(5)
Stalen staartbalk/stalen spruit	3	(5)
Metalen vlaggenmast	4	(0)

Zoals elk jaar is de aardingskabel ook nu weer letterlijk de zwakke plek. Deze wordt direct gevolgd door contactproblemen rond de

brugjes op de roeden en de staartbalk. Dit betreft 68 van de 167 adviezen. In de veel gevallen kan de molenaar problemen rond de aardingskabel en de brugjes zelf oplossen.

Goed nieuws

Zoals elk jaar zijn er ook molens waar we bij de controle geen gebreken geconstateerd hebben. Het afgelopen jaar ging dit om de volgende 22 molens:

De Scheiwijksemolen,	Hoornaar
Hofwegensemolen	Bleskensgraaf
Oostmolen	Gorinchem
Nooit Volmaakt	Gorinchem
Molen De Wippe	Hellendoorn
De Lelie	Rotterdam
Molen Ter Leede	Leerdam
De Hoop	Loenen aan de Vecht
Loenderveense Molen	Loenen aan de Vecht
Oukoper Molen	Nieuwersluis
De Ooievaar	Terwolde
De Vriendschap	Veenendaal

De Zwiapse Molen
Molen van Zoutelande
De Hommel
De Veer
De Peilmolen
De Vijfhuizer Molen
Hondsdijksemolen
Nooit Gedacht
Weltevreden
Hoge Tiendwegsemolen

Zwierp
Zoutelande
Haarlem Zuid-Schalkwijk
Haarlem
Oud-Alblas
Haarlem
Koudekerk aan den Rijn
Merselo
Domburg
Streefkerk

Word vervolgd

Vorig jaar kregen we een vraag over de risico's van een kerstster met verlichting als deze aan het bovenste end van de molen gemonteerd is. We zijn inmiddels twee artikelen in De Gildebrief verder. Ook op het laatste artikel zijn weer vragen binnengekomen. Daarom zal ik in een volgende Gildebrief wat meer vertellen over wat een potentiaalvereffening is en wanneer wij deze adviseren. Ook zal ik in dat artikel ingaan op een overspanningsbeveiliging, omdat die twee sterk met elkaar te maken hebben.

Vacature bliksemafleidercontroleur

Het Gilde heeft een team controleurs, dat op dit moment uit zes personen bestaat.

Door de groei van het aantal controles in met name het zuidelijke deel van Nederland, zijn we op zoek naar iemand die in de regio Zeeland/westelijk Noord-Brabant woont.

- Uiteraard moet je een rijbewijs hebben en in het bezit van een auto zijn.
- Het helpt als je een elektro-achtergrond hebt, maar noodzakelijk is dat niet. Wel moet je 'de wet van Ohm' goed begrijpen.
- Het Gilde zorgt voor een aardingsmeter die je gaat gebruiken bij het uitvoeren van de controles.
- De eerste keren zal je samen met een van de controleurs meelopen om instructie te krijgen en ervaring op te doen.

Als je denkt dat dit wat voor je is, dan kun je contact opnemen met André Canrinus via bliksemafleidercontrole@gildevanmolenaars.nl.

Aan het controleren bij de Middelmolen in Molenaarsgraaf

De bliksem afleiden

DOOR: ADA MEURS-LOLINGA

Vandaag komen volgens afspraak de bliksem-afleidercontroleurs (mooi galgwoordje) van het Gilde van Molenaars bijeen in onze molen: oliemolen De Passiebloem in Zwolle. De controles van de bliksemafleider worden zonder kosten aangeboden aan alle Gilde-molenaars. Zij doen hun controles op een gedegen wijze en met kennis van de gevaren die bij een molen tot brand kunnen leiden. Zo eens per anderhalf jaar ontmoeten zij elkaar om te vergaderen, de meetinstrumenten te controleren, ervaringen uit te wisselen en om als dank de gastmolen met z'n allen te controleren.

De controles

Coördinator André Canrinus regelt de werkzaamheden van de groep controleurs die vanmorgen afgereisd zijn vanuit Groningen, Utrecht, Zuid-Holland, Limburg en Noord-Brabant. De zes controleurs bestrijken hiermee heel Gilde-Nederland en controleren gemiddeld 70 molens per jaar. Een molenaar kan contact opnemen met André en hij zorgt er voor dat de controle uitgevoerd wordt. Het is noodzakelijk dat de molenaar bij die con-

trole aanwezig is en ook helpt. Een controle van een kleine grondzeiler kost 1 tot 2 uur. Een grote stellingmolen kost ongeveer 2 1/2 uur. Hierbij opgeteld komt natuurlijk nog koffie, koek en kletsen!

De kracht van regelmaat

Zo'n 18 % van de molens is aangemeld voor een regelmatige controle. De nieuwe aanpak om iedere drie jaar een herinnering te sturen wordt zeer gewaardeerd. Daarbij wordt wel verwacht dat eerdere adviezen in de tussentijd zijn opgevolgd. De controle is immers wel gratis maar niet voor niets. Het aantal aanvragen groeit gestaag. Aanvragen kan via www.gildevanmolenaars.nl/vereniging/bliksemafleider-controle.

Regelmatig komt het voor, dat een installateur van een bedrijf mankementen over het hoofd ziet. Dan blijkt dat de controle door het Gilde een waardevolle bijdrage levert. Soms heeft de installateur een beperktere opdracht, waardoor er minder getest wordt dan de Gilde-mensen doen. Het motto is: "Alle ogen die kijken, helpen mee: je meldt wat je ziet."

Het ideale plaatje

Wissel een Gilde-controle af met een controle door een installateur. Met anderhalf jaar ertussen vinden beide controles om de drie jaar plaats. Bij een (grote) molenorganisatie is het helemaal geweldig als een reparateur meeloopt die direct de ontdekte mankementen kan verhelpen.

Wat vinden de controleurs eigenlijk leuk aan hun werk? Een greep uit hun enthousiaste opsommingen:

- Naast je molenaarschap werk je extra mee aan het behoud van molens.
- Je voorkomt rampen.
- Je leert molenvrienden kennen.
- Je ziet soms juweeltjes die anders niet toegankelijk zijn.
- Je wordt soms met open armen ontvangen en hebt leuke gesprekken.
- Je kunt mensen wijzer maken door hen voor te lichten.
- Behalve het opsporen van een mankement is het ook leuk om de oorzaak ervan te achterhalen.

De controle begint bij de meterkast

Mieke Berghuis-Benecker vult alle gegevens direct digitaal in

- Elke dag is verrassend anders en afwisselend.
- De gesprekken met collega-molenaars verruimen je blik, soms doe je goede ideeën op.
- Ondanks dat je werkt, is het ontspannend.
- Het is leuk om kennis van elektrotechniek van vroeger weer te kunnen gebruiken.

Wat is er nodig om Gilde-controleur te worden?

- In bezit zijn van een rijbewijs en een auto.
- Technisch inzicht hebben.
- Graag een bèta-opleiding hebben gehad en de 'Wet van Ohm' snappen.
- Lid van het Gilde zijn: molenaar of molenaar-in-opleiding.

Als je een elektro-achtergrond hebt, is het voldoende om enkele keren mee te lopen.

En dan

Deze volle dag is helemaal volgens plan verlopen. Collega-molenaar Henk en ik moeten helaas horen, dat onze bliksemkabel van binnen te rot is. Dat is fantastisch nieuws! Dat ze het ontdekt hebben natuurlijk...

Oliemolen De Passiebloem heeft ook afleidingen via de dakgoten en de nokken van de schuren: ook daar wordt gemeten

In de molenhut wordt als eerste vergaderd. Van links naar rechts: Paul Breijs, Evert van Rooijen, André Canrinus, Hans Meulenberg, Riekus Meijering, Johan Krone, Ada Meurs-Lollinga, Mieke Berghuis-Benekers en Hendrik Jan Berghuis

Erelid en oud-voorzitter Ton Esman overleden

DOOR: TOM KREUNING, secretaris GVM

FOTO: RAMON KROES

Het Gilde ontving het droevige bericht dat erelid en oud-voorzitter Ton Esman op 7 december op 73-jarige leeftijd is overleden. Ton Es-

man was een molenaar van het eerste uur van het Gilde. Hij behoorde niet tot de oprichters, maar heeft van 1971 tot 1977 in het landelijk bestuur gezeten en was van 1973 tot 1977 de derde voorzitter vanaf de oprichting van het Gilde.

Ton was een groot voorvechter van het behoud van de streekeigen molentradities en terminologie. Doordat de opleiding tot molenaar landelijk werd uitgerold, verdwenen veel streekeigen termen. Ook molenmakers gingen door het hele land werken en zo verdwenen de streekgebonden variaties in de molenbouw. In de Gildebrief heeft hij daarover gepubliceerd.

Ton heeft op heel veel verschillende molens gedraaid door het hele land. De Piepermolen in Rekken was de laatste molen waar hij molenaar was. Voor het jubileumboek heb ik een aantal gesprekken met hem gevoerd. Hij was daarvoor getroffen door een hersenbloeding waardoor het lezen en schrijven hem erg veel moeite kostten. Het laatste contact wat ik met hem had, was nadat het jubileumboek was uitgekomen. Hij schreef dat hij het een fantastisch boek vond en geweldige herinneringen had aan een hele fijne tijd.

Het Gilde wenst zijn nabestaanden veel kracht en sterkte toe in het dragen van dit verlies.

In Memoriam Stefan Flipsen

DOOR: DIRK KUIJPER

Een echte molenaar! Beter kunnen we hem niet beschrijven. Nadat hij de opleiding in september 2016 had afgerond ging Stefan op houtzager De Salamander in Leidschendam draaien en zagen. Hij had daar ook een belangrijk deel van zijn opleiding gedaan. Dat was niet zo raar, want hij woonde letterlijk in de achtertuin van de molen.

In 2018 meldde hij zich bij het bestuur van de Rijnenburgermolen. Hij had via-via gehoord dat daar nog wel een molenaar aan het team kon worden toegevoegd. Korte tijd later meldde Stefan zich ook bij koren-molen De Haas in Benthuizen.

Opmerkelijk was dat hij bij beide molens heel initiatiefrijk z'n handen uit de mouwen stak. Hij zag onvolkomenheden en pakte deze op een praktische manier aan en was pas tevreden als het werk was afgerond. Het liefst was Stefan overigens in zijn eentje aan het werk: "Bezoekers zijn leuk, maar lopen na een tijdje toch een beetje in de weg..." Aan het overdragen van zijn molenkennis beleefde hij wel plezier, net als de leerlingen.

In de loop van 2020 werd bij Stefan kanker geconstateerd met een slechte levensverwachting. Zijn conditie liet het actief uitoefenen van het molenaarschap al snel niet meer toe. Maar hij vond het wel fijn om op de hoogte te blijven van het wel en wee van beide molens.

Hij heeft veel te kort van zijn molenaarschap kunnen genieten. Dat geldt ook voor zijn collega's op molen De Haas en de Rijnenburgermolen. Stefan is 67 jaar geworden.

In Memoriam Frank Teelen

**DOOR: VICTOR REIJS,
GÉ POSTEL, MARISKA
KLETTER en HENNIE
VAN WELBERGEN**

Op 11 december 2023 is onze mio Frank na een lang ziekbed helaas overleden. Hij mocht slechts 54 jaar worden. Frank kwam in maart 2016 voor het eerst op de Zwiepse Molen. Hij kon al spoedig de molen bedienen, alleen het op-

zeilen was wel een dingetje want hij bleek hoogtevrees te hebben. Soms kregen we een berichtje "Ik kom wat later", dan draaide de molen al en was de koffie klaar. Voor de grap adviseerden we hem op een watermolen te gaan werken, maar gelukkig bleef hij bij ons.

Hij had een brede belangstelling en kon over alles meepraten. Hij had er wel een eigen mening over, maar dat was geen probleem. Het zorgde er dan ook voor dat we over het onderwerp na moesten denken.

Frank was al een geruime tijd ziek en daardoor zagen we hem niet zo veel meer. We missen zijn aanwezigheid op de molen en hebben de molen in de rouwstand gezet.

GESLAAGDEN

Drie getuigschriften

**DOOR: TOM KREUNING
FOTO: ROMKE SCHIEVINK**

In de vorige Gildebrief stond een artikel over de Amerikaanse molenaar Alisa Crawford die vorig jaar het getuigschrift Watermolenaar behaalde. Dit was haar derde getuigschrift in Nederland naast het getuigschrift Windmolenaar en het behalen van de korenmolenaarscursus georganiseerd door het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde. In het artikel werd de mogelijkheid geopperd, dat zij misschien wel

de enige vrouw is die alle drie de getuigschriften op zak heeft. Hierop kreeg de redactie een reactie van Bea Tilanus die ook de drie getuigschriften bezit. Voor het Gilde is dit moeilijk uit te zoeken, omdat de geslaagden van de korenmolenaarscursus niet als zodanig in de ledenadministratie worden vastgelegd. Bea Tilanus woont tegenwoordig in Duitsland. Zij heeft samen met haar partner Romke

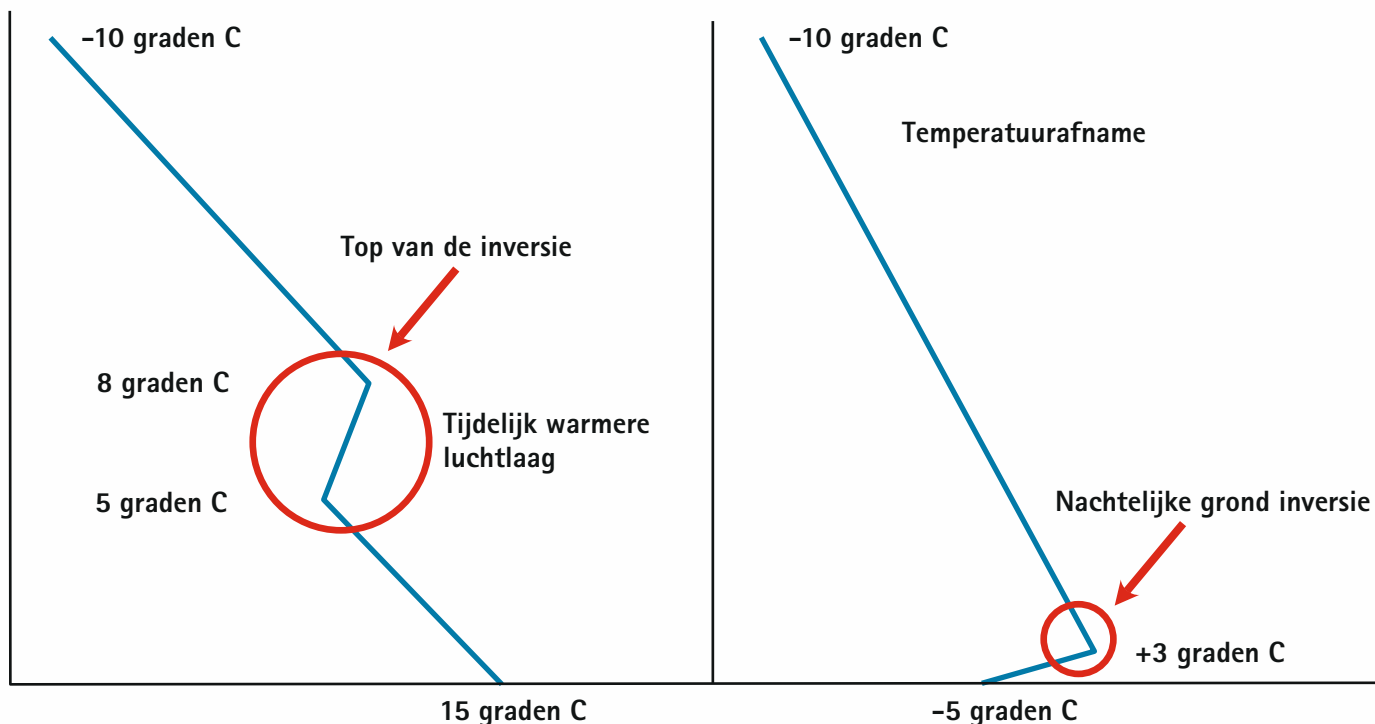
Schievink de Bruchmühle in Bruchhausen-Vilsen (Niedersachsen) gekocht. Het gastenverblijf op de molen is gewaardeerd met drie sterren en zij kijkt met plezier uit naar het komende maalseizoen en de vele mensen die ze op haar molen mag ontvangen.

Voor meer informatie:
www.bruchmuehlen2.de

Inversie, tijdelijk warmer worden van de luchtlag, 2 voorbeelden

Afb 1. Voorbeeld van twee inversies. Aan de linker kant zie je een tijdelijk warmere luchtlag op enige hoogte in de lucht. Aan de rechter kant zie je een inversie aan de grond, de meest voorkomende vorm van een inversie. (Eigen tekening)

Inversies

In de weerkunde is het woord 'inversie' een vast begrip. Molenaars kennen het begrip vast wel, maar wat is het nu precies? Laten we eens kijken of we dat uitgelegd krijgen en hebben inversies invloed op het weer voor de molen?

DOOR: DAVID HENNEVELD, weerkundige

Plafond

Inversies zijn tijdelijk, warmere luchtlagen tussen de grond en 5 tot 12 kilometer hoogte. Als je vanaf de grond omhoog gaat, zal de temperatuur gewoonlijk dalen. Bij een inversie stopt de daling van de temperatuur tijdelijk en wordt de lucht zelfs even wat warmer, om voor een paar honderd meter vervolgens weer verder te dalen. Doordat de lucht tijdelijk warmer wordt, ontstaat er een soort van onzichtbaar plafond. Dat zie je alleen wanneer wolken ertegenaan botsen of wanneer wolkenlagen tegen de inversie aan drijven. Een inversie gaat dus om-

hoog gerichte luchtstromingen tegen en hij zorgt voor stabiliteit. (Afb 1)

Hoge inversie

We kennen drie soorten inversies. De eerste is de 'tropopauze', het weerplafond. Dat is de bovenkant van onze weerschil waaronder zich al het weer afspeelt. Het wordt gekenmerkt door het stoppen van de afname van de temperatuur. De hoogte van de tropopauze bepaalt ook hoe hoog buien kunnen worden. Deze tropopauze is een permanente inversie: die is altijd aanwezig. Het jaar door verschilt alleen de hoogteligging: bo-

ven ons land gemiddeld tussen 5 en 14 kilometer hoogte. Rond deze laag ligt de temperatuur tussen -60 en -70 graden en loopt daarboven weer iets op naar -55 graden. Buienwolken die zich vormen en omhoog schieten spreiden zich op een gegeven moment met hum aambeelden uit tegen de onderkant van de tropopauze. Die aambeelden hangen dan als een platte pannenkoek onder tegen de tropopauze aan, zoals dat heet..

Grondinversie

De nachtelijke grondinversie is de tweede.

Doordat de lucht altijd als eerste af gaat koelen nabij de grond, zal daar de temperatuur zakken. Na enige tijd zal ook de lucht erboven geleidelijk af gaan koelen. Doordat de temperatuur van de lucht aan de grond (veel) sneller omlaag gaat dan de lucht erboven, ontstaat er automatisch een inversie. Aan de grond is het bijvoorbeeld -5 graden, op 1.50 meter hoogte -1 graad en op 10 meter hoogte nog +3 graden. Mist en rook uit een schoorsteen blijven dan ook netjes onder de inversie hangen, soms is dat prachtig te zien. (Afb 2)

Inversie op tussenhoogte

Inversies kunnen ook voorkomen tussen 300 meter en 5 kilometer hoogte. Deze inversies kunnen verschillende oorzaken hebben. In een hogedrukgebied daalt de lucht en in een rug van hogedruk in wat mindere mate.

Door deze dalende luchtbewegingen warmt de lucht automatisch iets op en dan vormt zich een inversie. Dat kan zomaar rond 2 of 3 kilometer hoogte gebeuren maar ook rond 1.500 meter hoogte.

Ligt het hogedrukgebied voor langere tijd op één plaats dan zal de inversie langzaam naar beneden gedrukt worden. Daaronder verzamelt zich dan al onze rotzooi, zoals uitlaatgassen en andere vervuiling: de zoge-

Afb 2. Een avondopname: een grondinversie is zich aan het vormen. De inversie bevindt zich nabij de top van de mist en de rook uit schoorstenen. De hoogte zal hier rond 10 meter boven het maaiveld zijn. (Eigen foto)

heten smog. Dat is soms ook goed te zien. Het is ook mogelijk dat er op enige hoogte een warmere luchtlaag wordt aangevoerd bijvoorbeeld vanuit het hete Frankrijk/Spanje of vanaf de Azoren. Ook dat levert meteen een inversie op. (Afb 3)

Verzwakkende inversie

Het gevaar van een inversie zit hem met

name in de (sterke) onstabieleit die zich daarboven kan bevinden. Overdag zouden zware buien kunnen ontstaan maar de inversie blokkeert deze buienvorming, omdat thermiekbellen vanaf de grond niet door de inversie heen kunnen breken. De inversie houdt dan als het ware een gespannen boog vast die ineens los kan schieten. Verzwakt de inversie, dan schieten de buien ineens

Afb 3. Een cumuluswolk van rond 1.500 meter hoog stoot in de avond flink zijn kop tegen een aanzichtbare, maar zeer duidelijke inversie. De wolk kan niet anders dan uitspreiden: de inversie blokkeert de luchtstroming verder omhoog. (Eigen foto)

flink de lucht in en dat kan dan erg snel gaan met al spoedig zware buien. (Afb 4).

Hebben inversies invloed op de molen?

Inversies hebben indirect invloed op de molen. Ze houden bewolking tegen die daarvoor kan gaan uitspreiden. Daardoor neemt de hoeveelheid zon af, daalt de kracht van de thermiek en wordt de wind rond de molen vaak iets rustiger.

Houd een inversie rond een mogelijk zware buiensituatie (convergentielijn) de boel onder spanning dan kan dat grote gevolgen hebben voor de molenaar met explosieve buien. Die kunnen zeer snel ontwikkelen als de inversie doorbroken gaat worden (vaak in de zomer).

Afb 4. Een tropische onweersbui staat zijn hoofd en gaat uitspreiden tegen de onzichtbare, maar altijd aanwezige tropopause. Daar tegenaan zit het aambeeld. In het midden nog enkele krachtige stijgstromen met flink omhoog schietende toppen. Ook die toppen lopen dood tegen de inversie: ze zullen spoedig ook uitspreiden en opgaan in het machtige aambeeld. (Foto van NASA, ISS)

EXAMEN

Molenaarschap

DOOR: HARRIE MUHREN, voorzitter van de Examencommissie vereniging De Hollandsche Molen

Dit is alweer het derde artikel vanuit de Examencommissie. Terugkijkend op 2023 hadden we een mooi jaar. Er zijn 78 windmolenaars en 13 watermolenaars geslaagd. Dat betekent een slagingspercentage van bijna 96 %. Dat alles op 26 wind- en 5 watermolens. Deze werden belangeloos beschikbaar gesteld door de eigenaren. Waardevolle ondersteuning werd verleend door de 'molenaars-van-dienst'.

Kortere reistijd

Vanaf 2024 zijn er weer twee examenrondes per jaar. De examenplanner kan op deze manier examenmolens vinden die dichterbij de buurt van de kandidaten liggen. Dat maakt het reizen voor de kandidaten tijdens de oefenperiode een stuk korter. Als deze Gildebrief bij ons allen in de bus ligt, zijn de voorjaarsexamens in volle gang met 52 kandidaten op 13 windmolens en 1 watermolen.

Erfgoed

Het zwaartepunt van de taak van de molenaar ligt bij het praktisch handelen. Door de theorie met de praktijk te verbinden krijgt de molenaar begrip en inzicht. Men weet op de juiste manier te handelen. Maar er is meer. Om-

gaan met een molen is een zeer bijzondere en waardevolle vorm van monumentenbeheer. De molenaar heeft ook de taak om het cultuurhistorisch erfgoed in zo goed mogelijke conditie te houden om het door te kunnen geven aan de volgende generatie. Er hoort dus een bijzondere verantwoordelijkheid bij het molenaar-zijn. De molenaar dient zich hiervan bewust te zijn.

Algemene molenkennis

De molenaar heeft naast zijn praktisch molenaarschap ook een rol als ambassadeur. Een molenaar moet een goede gesprekspartner kunnen zijn voor de eigenaar, de molenmaker en andere 'spelers in het molenveld': dat is iedereen die zich inzet voor het molenbehoud. De molenaar kan bezoekers informeren over het cultuurhistorisch erfgoed. De molenaar kan daarom met anderen communiceren; dat is duidelijk en doeltreffend, enthousiast en gepassioneerd praten over molens in het algemeen en de eigen molen in het bijzonder. Naast praktische kennis, begrip en inzicht heeft de molenaar daarom ook algemene molenkennis. Ook dat is iets waar de examencommissie op let tijdens het examen.

Twee fasen

In de vorige Gildebrief (bladzijde 9, december 2023) is gemeld, dat er tijdelijk een opleiding tot molenaar in twee fasen mogelijk is. Fase 1 is gericht op het praktische deel samen met het verkrijgen van begrip en inzicht. Fase 2 is meer gericht op verbreding van de algemene molenkennis, het ambassadeurschap en het behoud van cultuurhistorisch erfgoed. De examencommissie hoopt daarom dat de meeste kandidaten zullen kiezen voor de al bestaande, brede opleiding. Wij geven hier de voorkeur aan en het spaart de kandidaten een eventueel extra tweede examen uit.

Het doel

Maar hoe je het ook ziet, het belangrijkste is dat er voldoende molenaars-in-opleiding de eindstreep halen. Molenaars die hun praktische handelen perfect combineren met begrip en inzicht. Molenaars die onder alle omstandigheden altijd veilig met een molen kunnen omgaan. Molenaars die iedereen enthousiast uitleg kunnen geven over hun molen en molens in het algemeen. Want molens moeten draaien, zij zetten altijd wat in gang.

Koning

MOLENZEILEN

- *Nieuwe zeilen*
- *Reparaties*
- *Touwwerk*

Jelle Koning

Tel. +31 6 15107316

info@koning-molenzeylen.nl

www.koning-molenzeylen.nl

MOLENSTEENMAKERIJ

**HANS
TITULAER**

voorheen
HEINRICH VAN HEES

Alle soorten molenstenen, scherpdienst, afstellen,
maaltechnisch advies.

Onderhoud aan oliestenen en pelstenen.

Restauratie van stenen en maalstoelen.

Kweernen, wrijfstenen, demo-steentjes.

Kneus- en scherphamers.

www.molenstenen.nl

Werkplaats: Eendenpoelseweg 6a, 6581 AB Malden, Nederland

Tel.: 0031 (0)24 696 36 54 / 0031 (0)6 53 66 76 86

E-mail: molensteenmakerij@planet.nl

Zeilmakerij van Neerven bv

MOLENZEILEN

kwaliteit WK 100% Polyester: Bruin
kwaliteit 50% Polyester, 50% Katoen: Bruin, Wit
kwaliteit MARLON: Bolus Rood

Driek van Erpstraat 1

5341 AK OSS

Tel. 0412-624028

E-mail: info@zeilmakerijvanneerven.nl

**DEGELIJKHEID EN
GEGARANDEERD DE
BESTE KWALITEIT !!**

WIEKENMAKERIJ

VAAGS

AALTEN

ONTWERP & PRODUCTIE

550+ gelaste roeden

100% NDO lascontrole

45+ geklonken roeden

100% betrouwbaar

www.wiekenmakerij.nl

- In onze **wiekenmakerij** lassen en klinken we molenroeden met kennis en ervaring van meer dan **100** jaar molenmakerij.
- Elke molenroede en wieksysteem is **uniek** en wordt nauwkeurig ontworpen met **aandacht** voor historie en betrouwbaarheid.
- Onze medewerkers en processen zijn gecertificeerd, we passen **100%** NDO lascontrole toe en leveren onze vertrouwde garantie.
- Ga naar **wiekenmakerij.nl** voor betrouwbare roeden en wieken.
- **Volkomen. Vertrouwd. Verzekerd.**

Ode aan Jaap

DOOR: ANJA NOORLANDER, tekst
DANIELLA DE HAAN, foto's

INSTAGRAM: @ODE_AAN_DE_MOLENAARS
@DANIELLADEHAAN.PHOTOGRAPHY

Ik ben niet dol op januari en februari. Terwijl anderen last krijgen van schaatskoorts, zijn mijn gezin en het kleine clubje burens nog aan het bijkomen van de twee natste maanden ooit gemeten. Bij elke stap naast het enkele pad van nog geen halve meter breed, zak je weg in de blubber of glij je uit. Het erf is ook een bende en de molen bedienen zorgt soms voor wat struikel- of glibberpartijen. Op de tuin en in de boomgaard komen we al maanden niet meer, terwijl we graag de wintermaanden gebruiken om in alle rust op onze vrije dagen alles te repareren, wilgen te knotten, onderhoud aan de boomgaard te plegen en op te ruimen. Ook de houthokken voor de opslag van kachelhout kunnen we moeilijk bereiken. Ze liggen niet naast het pad maar onderaan de ka. Het is puzzelen om elke dag hout te halen tijdens een droog moment, buiten werktijd en voordat de schemering invalt.

Januari-blues

Dat hout hebben we graag elke dag binnen, omdat de temperatuur in januari stevig naar beneden gaat. Met een noordoosten wind wordt het steenkoud in de molen. De houtkachel brandt stevig door. De wind giert rond de molen, buldert tegen het enkele glas van de raampjes en zoekt zijn weg naar binnen. We houden de stormdeuren angstvallig dicht en hebben we voor de noord- en zuiddeur inmiddels dikke gordijnen, want beide deuren sluiten slecht. De wind fluit aan de noordzijde vrolijk tussen alle kieren door en laat bij tijd en wijlen de gordijnen opbollen in de gang. Raampjes worden bedekt met ijsbloemen en ik leg een extra wollen deken op het dubbele dekbed. Dit jaar zijn mijn januari-blues erger dan ooit. Het is binnen en buiten donker en koud. Van schrijven komt weinig. En ik mis Jaap. Ik mis mijn buurman heel erg.

Stil op de ka

Jaap is onverwacht in het ziekenhuis opgenomen tussen Kerst en Oud en Nieuw. Dat is geen makkelijk iets om van onze molens naar het ziekenhuis te gaan. Indien je niet meer zelf een paar kilometer kan fietsen, komt daar een boot aan te pas en moet je die glibberige ka af, naar het water. Met een beetje pech doe je dat in het donker en de kou, met een gure wind. Met een beetje mazzel word je geholpen door de brandweer, ambulancepersoneel, je kinderen en natuurlijk de burens. De molen naast ons houden we nu op een andere manier in de gaten. In plaats van een snelle blik of de lichten branden, kijken we nu of er juist niets beweegt. In plaats van even afstappen om een praatje met Jaap te maken, stappen we nu af om te kijken of de kettingen en de kneppel nog goed zitten. Natuurlijk wel, want Erik, de zoon van Jaap, is een prima mo-

lenaar. Maar toch. De ka is nu zo leeg. De vierde is een bezoekmolen geworden. Dat is een ongezellig stukje ka geworden. De derde staat al jaren leeg. Ondanks dat wij de molen graag weer bewoond zouden zien, is de molenstichting nog niet zo ver. De vaste beheerder en molenaar onderhoudt het terrein prima en draait regelmatig met de molen. Hij past goed bij de andere molenaars op de ka, maar 's avonds is hij weg. Er zijn gegadigden genoeg voor bewoning in combinatie met onbetaald molenaarschap. Hoewel ik mij afvraag of zij allen weten hoe het hier op de ka werkelijk is. Het is hier prachtig, maar ook afzien.

Bijzonder volk, die molenbewoners

Het is een kleine gemeenschap. We lopen bij elkaar de deur niet plat, maar weten elkaar te vinden als het er echt om gaat. Zo staan alle molenaars klaar en naast je, wanneer je vang het niet meer doet terwijl je stevig staat te malen. Ook zetten molenaars met vereende krachten een molen uit zijn werk, wanneer het scheprad plots vast slaat tijdens het ma-

len. Of komt de buurvrouw vragen hoe het gaat en komt ze de hond uit laten, wanneer je rillend van de griep op de bank ligt. Ook bij zaken die niets met de molen te maken hebben, weten wij elkaar dus te vinden. We letten op en zorgen voor de molens, onze omgeving en voor elkaar. Niet omdat het moet, maar dat doen we gewoon.

Sterk spul, die molenbewoners

Begin februari krijgen wij beter nieuws: Jaap is uit het ziekenhuis en knapt op. Hij logeert inmiddels bij één van zijn kinderen in de bouw. Nu terug naar de molen is nog geen keus. Natuurlijk moet hij er rekening mee houden dat hij inmiddels 84 jaar is, maar hoop om terug te keren naar zijn molen is er. Ik ben blij met de mensen om mij heen. Ik mag mij gelukkig prijzen en ook voor hun is de ode. Een ode voor Vera en Ad, Maria en Ad, voor Jaap, voor Ed en Kirsten, voor Yvonne. Wanneer het er om spant, staan zij er elke keer weer op onze ka. Met hun kop in de wind.

Sietse Pot 40 jaar molenaar

DOOR: HEINO POT

In 2023 was het 40 jaar geleden dat Sietse Pot zijn activiteiten begon op de Fram.

Op jonge leeftijd was Sietse al geïnteresseerd in molens. In zijn jeugd woonde hij in Wolterum. De houtzaag-, koren- en pelmolen Fram was dus in de buurt. Van de toen aanwezige molenaars Joop Dreise en Tom Krabbendam leerde hij om te gaan met de molen. Later vervolgde hij zijn opleiding in Garsthuizen en werd gediplomeerd vrijwillige molenaar.

Zijn hart lag en ligt nog steeds bij de Fram. Samen met zijn collega's houdt hij de molen in goede conditie. Op zaterdagen wordt er als het even kan gezaagd. Sietse is niet alleen op de Fram actief, maar zet zich daarnaast landelijke in voor het behoud van molens als examinator bij de opleiding tot molenaar.

Op zaterdag 9 december werd Sietse door zijn familie en collega-molenaars verrast met een feestje op de molen Fram in Woltersum. Hij kreeg onder andere een prachtige molen gemaakt van cortenstaal.

Lichtpuntjes

DOOR: ADRIAAN HONIG

Het jaar 2024 is aangebroken. Onze rietgedekte molen heeft het vuurwerkgeweld deze jaarwisseling gelukkig weer overleefd. Ook op het internet zijn geen meldingen van molenincidenten: een goede start van dit jaar. Vanuit het schafthok houd ik via het spionnetje zicht op de wieken en de kap. Dat is de enige plek waar de molen van binnenuit in de spiegel naar zichzelf kan kijken. De molen ziet er fris en ongeschonden uit. En er is eindelijk Hollands winterweer! 2023 was geen vrolijk jaar, bedenk ik me. Alle opschudding over wiekgebreken en de daaruit voortvloeiende wiekpaniek leidde helaas tot veel, langdurige stilstand van molens. Herstel daarvan kost tijd en veel geld.

Subsidies

Helaas zijn subsidies van de gemeente, de provincie en de rijksoverheid niet toereikend voor al dat herstel. De twee grootste sponsors, de Postcode Loterij en de Vriendenloterij, hebben hun schenkingen fors teruggeschroefd. Dus die stilstand van molens kan nog wel even duren. Crowdfunding kan mogelijk een deel van de financiële molengaten vullen. Maar de molenwereld heeft voor hetere problemen gestaan (verwaarlozing en sloop) en is altijd fier overeind gebleven. Dat zal nu ook wel lukken. Door het spionnetje zie ik de stralende zon en

besluit de molen snel op te zeilen. Met vier halven draait de molen 60 eindjes. Staand op de stelling ben ik blij met de zon en de vrieskoude zuidoostenwind in mijn gezicht. Gelukkig is er eens geen regen zoals de afgelopen maanden.

Klimaatverandering

Het afgelopen jaar bleek de aarde bijna anderhalve graad opgewarmd. Ons klimaat verandert rap en daar gaat veel droogte en veel neerslag mee gepaard. Pompen van de waterschappen draaien deze herfst en winter op volle toeren. Om te voorkomen dat we in de

polders natte voeten krijgen zijn onze poldermolens op meerdere plaatsen te hulp geschoten. Petje af voor die molenaars. Nederland kan ook deze eeuw niet zonder zijn molens blijkt maar weer eens. Daarmee is nu al een van mijn voorspellingen over de molenwereld over vijftig jaar van anderhalf jaar geleden uitgekomen: meehelpen aan de bemaling van polders.

Vooruitkijken

Enkele lichtpuntjes van vorig jaar: De Hollandsche Molen kreeg het predicaat koninklijk en de 2.500-ste windmolenaar slaagde voor zijn molenaarsexamen. Daarom: pessimisme past ons niet als molenaars.

Vierentwintig jaar geleden dachten we dat met het wisselen van de twintigste naar de eenentwintigste eeuw alle computers het zouden begeven en daarmee de wereld in chaos dompelen. Hopelijk blijkt de angst voor een ineenstortende wereld door klimaatverandering nu ook ongegrond. Met die hoopvolle gedachte verbleken de problemen van het afgelopen jaar. Op de stelling geniet ik ondertussen van het zonnige winterweer. In de verte draaien schaatsers hun rondjes op ondergespoten land. De molen begroet ze met zijn draaiende wieken: een mooi, oer-Hollands gezicht.

WORD MOLENAAR

DOOR: BAS DE DEUGD

In verband met de drukke agenda ben ik vandaag dichterbij huis gebleven voor deze rubriek.

Ik ben bij Rik Iking op De Hoop in Culemborg. Rik is in 2020 geslaagd en draait en maalt sinds dat jaar met veel plezier met Leo Tiggelman. Samen vormen zij het team molenaars op deze molen.

De Hoop is in 1854 gebouwd en 1906 werd deze molen al weer onttakeld. In De Molenaar van 11 april dat jaar biedt de eigenaar allerlei onderdelen te koop aan: as, roeden, maalstenen, delen van het gaandewerk. Daarna is het maalbedrijf een aantal jaren met een gasmotor voortgezet. Van de molen resteerde daarna de stenen romp die evenwel in goede staat bewaard bleef. Rond 1980 heeft de gemeente Culemborg de leegstaande molenromp aangekocht en in fases weer bedrijfsvaardig laten restaureren.

In 1993 volgde de totale restauratie als maalvaardige molen. Het gaandewerk is afkomstig van de gesloopte Oranjemolen

in Lewedorp (Zld.). Sindsdien wordt weer op vrijwillige basis graan gemalen.

Aan het eind van de Nationale Molendag in 2017 kwam Rik met zontje bij mij op bezoek bij molen Ter Leede in Leerdam. Na een leuke rondleiding en veel vragen van Rik vroeg ik hem: "Waarom wordt je zelf geen molenaar?"

Deze vraag bleef in zijn hoofd hangen en Rik besloot in 2018 eens mee te draaien

met Peter Blom op de Zeskant in Waardenburg. Van het een kwam het ander. Naast molenaar op De Hoop is Rik ook 2e molenaar op de Zeskant in Waardenburg. Als hij de tijd kan vinden dan wil hij nog de opleiding bij het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde (AKG) gaan volgen.

De molen met molenwinkel is elke zaterdag geopend van 10 tot 16 uur.

©2024 Het Gilde van Molenaars.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronische gegevensverwerking of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van Het Gilde van Molenaars.

Geef een eigen draai aan de molen!

Word molenaar!